

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता, पद, जटा, घन पाठः

4.3 चतुर्थकाण्डे तृतीयः प्रश्नः - चित्तिवर्णनं

Contents

1	TS 4.3.1.1	4
2	TS 4.3.2.1	5
3	TS 4.3.2.2	6
4	TS 4.3.2.3	7
5	TS 4.3.3.1	7
6	TS 4.3.3.2	8
7	TS 4.3.4.1	10
8	TS 4.3.4.2	11
9	TS 4.3.4.3	12
10	TS 4.3.5.1	13
11	TS 4.3.6.1	14
12	TS 4.3.6.2	15
13	TS 4.3.7.1	16

14	TS 4.3.7.2	16
15	TS 4.3.8.1	17
16	TS 4.3.9.1	18
17	TS 4.3.9.2	19
18	TS 4.3.10.1	20
19	TS 4.3.10.2	21
20	TS 4.3.10.3	22
21	TS 4.3.11.1	23
22	TS 4.3.11.2	24
23	TS 4.3.11.3	25
24	TS 4.3.11.4	26
25	TS 4.3.11.5	27
26	TS 4.3.12.1	28
27	TS 4.3.12.2	29

28	TS 4.3.12.3	30
29	TS 4.3.13.1	30
30	TS 4.3.13.2	31
31	TS 4.3.13.3	32
32	TS 4.3.13.4	33
33	TS 4.3.13.5	34
34	TS 4.3.13.6	35
35	TS 4.3.13.7	36
36	TS 4.3.13.8	37

1 TS 4.3.1.1

TS 4.3.1.1

Samhita Paata

अ॒पां त्वे॑म॒न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वो॑द्भ॒न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ भस्म॑न्थ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ ज्योति॑षि सा॒दया॑-
म्य॒पां त्वाऽय॑ने सा॒दया॑म्य॒र्णवे॑ स॒दने॑ सी॒द स॒मुद्रे॑ स॒दने॑ सी॒द स॒लिले॑ स॒दने॑ सी॒दापां॑ क्ष॒ये सी॒दापा॑ः
स॒धिषि॑ सी॒दापां॑ त्वा॒ स॒दने॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॑ स॒धस्थे॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ पु॒रीषे॑ सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ यो॒नौ
() सा॒दया॑म्य॒पां त्वा॒ पा॒थ॑सि सा॒दया॑मि गा॒य॒त्री छ॒न्द॑-स्त्रि॒ष्टुप् छ॒न्दो॑ जग॑ती छ॒न्दो॑ऽनु॒ष्टुप् छ॒न्दः॑
प॒ङ्क्तिश्छ॒न्दः॑ ॥

Pada Paata

अ॒पाम् । त्वा॒ । ए॒मन्त्रं॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । ओ॒द्भन्त्रं॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒
। भस्म॑न्त्रं । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । ज्योति॑षि । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । अ॒यने॑ ।
सा॒दया॑मि । अ॒र्णवे॑ । स॒दने॑ । सी॒द । स॒मुद्रे॑ । स॒दने॑ । सी॒द । स॒लिले॑ । स॒दने॑ । सी॒द ।
अ॒पाम् । क्ष॒ये । सी॒द । अ॒पाम् । स॒धिषि॑ । सी॒द । अ॒पाम् । त्वा॒ । स॒दने॑ । सा॒दया॑मि ।
अ॒पाम् । त्वा॒ । स॒धस्थे॑ इति॑ स॒ध - स्थे॑ । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । पु॒रीषे॑ । सा॒दया॑मि ।
अ॒पाम् । त्वा॒ । यो॒नौ () । सा॒दया॑मि । अ॒पाम् । त्वा॒ । पा॒थ॑सि । सा॒दया॑मि । गा॒य॒त्री । छ॒-
न्दः॑ । त्रि॒ष्टुप् । छ॒न्दः॑ । जग॑ती । छ॒न्दः॑ । अ॒नु॒ष्टु॒बित्य॑नु - स्तुप् । छ॒न्दः॑ । प॒ङ्क्तिः॑ । छ॒न्दः॑ ॥

2 TS 4.3.2.1

TS 4.3.2.1

Samhita Paata

अ॒यं पु॒रो भुव॑स्तस्य॑ प्रा॒णो भौवा॑य॒नो व॑स॒न्तः प्रा॑णा॒य॒नो गा॑य॒त्री वा॑स॒न्ती गा॑य॒त्रियै॑ गा॒य॒त्रं गा॑-
य॒त्रादु॑पा॒ः शु॒रुपा॑ः शो॒स्त्रिवृ॑त् त्रि॒वृ॒तो र॑थ॒न्तर॑ः र॒थ॒न्त॒राद्-व॑सि॒ष्ठ ऋ॑षिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॑ त्वया॑
प्रा॒णं गृ॑ह्णामि प्र॒जाभ्यो॑ऽयं दक्षि॑णा वि॒श्वक॑र्मा तस्य॑ मनो॑ वैश्व॒कर्म॑णं ग्री॒ष्मो मा॑न॒सस्त्रि॑ष्टु॒ग्रेष्मी॑ त्रि॒ष्टुभं॑
ऐ॒डमै॑डा-द॒न्तर्या॑मो॑ ऽन्तर्या॑मात् पञ्चद॑शः पञ्चद॑शाद्-बृ॒हद्-बृ॒हतो॑ भ॒रद्वा॑ज ऋषिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॑
त्वया॑ मनो॑ - []

Pada Paata

अ॒यम् । पु॒रः । भुवः॑ । तस्य॑ । प्रा॒ण इति॑ प्र - अ॒नः । भौवा॑य॒नः । व॑स॒न्तः । प्रा॑णा॒य॒नः
। गा॑य॒त्री । वा॑स॒न्ती । गा॑य॒त्रियै॑ । गा॒य॒त्रम् । गा॒य॒त्रात् । उ॒पा॒ःशु॑रित्यु॒प - अ॒शुः ।
उ॒पा॒ःशो॑रित्यु॒प-अ॒शुः । त्रि॒वृ॒दिति॑ त्रि - वृ॒त् । त्रि॒वृ॒त् इति॑ त्रि - वृ॒तः । र॒थ॒न्त॒रमि॑ति॒ रथं -
त॒रम् । र॒थ॒न्त॒रादि॑ति॒ रथं - त॒रात् । व॑सि॒ष्ठः । ऋ॑षिः । प्र॒जाप॑तिगृही॒तये॑ति॒ प्र॒जाप॑ति - गृही॒तया॑
। त्वया॑ । प्रा॒णमि॑ति॒ प्र - अ॒नम् । गृ॑ह्णामि । प्र॒जाभ्य॑ इति॑ प्र - जा॒भ्यः । अ॒यम् । दक्षि॑णा
। वि॒श्वक॑र्मेति॒ विश्व॑ - क॒र्मा । तस्य॑ । मनः॑ । वैश्व॒कर्म॑णमि॒ति वैश्व॑ - क॒र्मणम् । ग्री॒ष्मः ।
मा॑न॒सः । त्रि॒ष्टुक् । ग्री॒ष्मी । त्रि॒ष्टुभः॑ । ऐ॒डम् । ऐ॒डात् । अ॒न्तर्या॑म इत्य॑न्तः - या॒मः ।
अ॒न्तर्या॑मादित्य॑न्तः - या॒मात् । पञ्चद॑श इति॑ पञ्च - द॒शः । पञ्चद॑शादि॒ति पञ्च-द॑शात् । बृ॒-
हत् । बृ॒हतः॑ । भ॒रद्वा॑जः । ऋषिः । प्र॒जाप॑तिगृही॒तये॑ति॒ प्र॒जाप॑ति - गृही॒तया॑ । त्वया॑ । मनः॑ ।

3 TS 4.3.2.2

TS 4.3.2.2

Samhita Paata

गृह्णामि प्रजाभ्योऽयं पश्चाद्-विश्वव्यचास्तस्य चक्षुर्वैश्वव्यचसं वरुषाणि चाक्षुषाणि जगती वारुषी
जगत्या ऋक्षममृक्षमाच्छुक्रः शुक्राथ सप्तदशः सप्तदशाद्-वैरूपं वैरूपाद्-विश्वामित्र ऋषिः प्रजा-
पति गृहीतया त्वया चक्षुर्गृह्णामि प्रजाभ्य इदमुत्तराथ सुवस्तस्य श्रोत्रं सौवः शरच्छ्रौत्र्यनुष्टुप्-
छारद्यनुष्टुभः स्वारः स्वारान्मन्थी मन्थिन एकविंश एकविंशाद् वैराजं वैराजाज्जमदग्निः ऋषिः
प्रजापति गृहीतया - []

Pada Paata

गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः । अयम् । पश्चात् । विश्वव्यचा इति विश्व - व्यचाः
। तस्य । चक्षुः । वैश्वव्यचसमिति वैश्व - व्यचसम् । वरुषाणि । चाक्षुषाणि । जगती ।
वारुषी । जगत्याः । ऋक्षमम् । ऋक्षमात् । शुक्रः । शुक्रात् । सप्तदश इति सप्त - दशः
। सप्तदशादिति सप्त-दशात् । वैरूपम् । वैरूपात् । विश्वामित्र इति विश्व - मित्रः । ऋषिः ।
प्रजापतिगृहीतयेति प्रजापति - गृहीतया । त्वया । चक्षुः । गृह्णामि । प्रजाभ्य इति प्र - जाभ्यः
। इदम् । उत्तरादित्युत् - तरात् । सुवः । तस्य । श्रोत्रम् । सौवम् । शरत् । श्रौत्री ।
अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । शारदी । अनुष्टुभ इत्यनु - स्तुभः । स्वारम् । स्वारात् । मन्थी ।
मन्थिनः । एकविंश इत्येक - विंशः । एकविंशादित्येक - विंशात् । वैराजम् । वैराजात्
। जमदग्निः । ऋषिः । प्रजापतिगृहीतयेति प्रजापति - गृहीतया ।

4 TS 4.3.2.3

TS 4.3.2.3

Samhita Paata

त्वया॑ श्रोत्रं॑ गृह्णामि॑ प्रजाभ्य॑ इ॒यमुपरि॑ म॒तिस्तस्यै॑ वाङ्मा॑ती हे॒मन्तो वा॑च्याय॒नः प॒ङ्क्तिः है॒मन्ती प॒त्तयै॑
नि॒धनं॑वन्नि॒धनं॑वत् आग्र॒यण आ॑ग्र॒यणात् त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॑शौ त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॑शाभ्या॑ः शा॒क्ररै॒वते शा॑क्र॒रै॒वताभ्या॑ विश्व॒कर्म॑र॒षिः प्र॒जाप॑ति गृही॒तया॑ त्वया॑ वाचं॑ गृह्णामि॑ प्रजाभ्यः॑ ॥

Pada Paata

त्वया॑ । श्रोत्रं॑ । गृह्णामि॑ । प्रजाभ्य॑ इति॑ प्र-जाभ्यः॑ । इ॒यम् । उपरि॑ । म॒तिः । तस्यै॑ ।
वाक् । मा॒ती । हे॒मन्तः । वा॒च्याय॒नः । प॒ङ्क्तिः । है॒मन्ती । प॒ङ्क्त्यै॑ । नि॒धनं॑व॒दिति॑ नि॒धनं॑ -
वत् । नि॒धनं॑वत् इति॑ नि॒धनं॑ - वत् । आ॒ग्र॒यणः । आ॒ग्र॒यणात् । त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॑शा॒विति॑ त्रिणव
- त्रयस्त्रि॑शौ । त्रि॑णव॒त्रयस्त्रि॑शाभ्या॑मिति॑ त्रिणव - त्रयस्त्रि॑शाभ्या॑म् । शा॒क्ररै॒वते इति॑ शा॒क्र
- रै॒वते । शा॒क्ररै॒वताभ्या॑मिति॑ शा॒क्र - रै॒वताभ्या॑म् । विश्व॒कर्म॑ति॑ विश्व - क॒र्मा । ऋषिः॑ । प्र॒जाप॑तिगृही॒तयेति॑ प्रजाप॑ति - गृही॒तया॑ । त्वया॑ । वाचं॑ । गृह्णामि॑ । प्रजाभ्य॑ इति॑ प्र - जाभ्यः॑ ॥

5 TS 4.3.3.1

TS 4.3.3.1

Samhita Paata

प्राची॑ दि॒शां व॑स॒न्त ऋ॑तूनाम॒ग्नि॒दे॒वता॑ ब्रह्म॑ द्रवि॑णं त्रि॒वृथ् स्तोमः॑ स उ॑ पञ्चद॒शव॑र्तनि-र्य॒विर्वयः॑
 कृत॑मया॒नां पुरो॑वा॒तो वा॒तः सा॒न॒ग ऋ॑षिर्दक्षि॒णा दि॒शां ग्री॑ष्म ऋ॑तूनामिन्द्रो॑ दे॒वता॑ क्ष॒त्रं द्रवि॑णं प॒ञ्चद॒शः स्तोमः॑ स उ॑ सप्तद॒श व॑र्तनि-दि॒त्य॒वाड्-वय॑स्त्रेताऽया॒नां दक्षि॑णाद्वा॒तो वा॒तः स॒ना॒तन् ऋ॑षिः
 प्र॒तीची॑ दि॒शां व॒रू॒षा ऋ॑तूनां वि॒श्वे दे॒वा दे॒वता॑ विड्- []

Pada Paata

प्राची॑ । दि॒शाम् । व॑स॒न्तः । ऋ॑तूनाम् । अ॒ग्निः । दे॒वता॑ । ब्रह्म॑ । द्रवि॑णम् । त्रि॒वृदि॑तिं त्रि -
 वृत् । स्तोमः॑ । सः । उ॑ । प॒ञ्चद॒शव॑र्तनि॒रिति॑ पञ्चद॒श - व॑र्तनिः । त्र्य॒वि॒रिति॑ त्रि - अ॒विः ।
 वयः॑ । कृत॑म् । अया॒नाम् । पुरो॑वा॒त इति॑ पुरः - वा॒तः । वा॒तः । सा॒न॒गः । ऋ॑षिः । दक्षि॑णा
 । दि॒शाम् । ग्री॑ष्मः । ऋ॑तूनाम् । इन्द्रः॑ । दे॒वता॑ । क्ष॒त्रम् । द्रवि॑णम् । प॒ञ्चद॒श इति॑ पञ्च -
 द॒शः । स्तोमः॑ । सः । उ॑ । सप्तद॒शव॑र्तनि॒रिति॑ सप्तद॒श - व॑र्तनिः । दि॒त्य॒वाडि॑तिं दि॒त्य - वाट्
 । वयः॑ । त्रेता॑ । अया॒नाम् । दक्षि॑णाद्वा॒त इति॑ दक्षि॑णात् - वा॒तः । वा॒तः । स॒ना॒तन् इति॑ स॒ना
 - तनः॑ । ऋ॑षिः । प्र॒तीची॑ । दि॒शाम् । व॒रू॒षाः । ऋ॑तूनाम् । वि॒श्वे । दे॒वाः । दे॒वता॑ । विट् ।

6 TS 4.3.3.2

TS 4.3.3.2

Samhita Paata

द्रवि॑णः सप्तद॒श स्तोमः॑ स उ॑ वेक॒विः श॑व॒र्तनि॒-स्त्रि॒वृथ्सो॑ वयो॑ द्वाप॒रोऽया॒नां पश्चा॑द्वा॒तो वा॒तोऽह॑-
 भून् ऋ॑षि॒रुदी॑ची दि॒शाः श॒रद्-ऋ॑तूनां मि॒त्रावरु॑णौ दे॒वता॑ पु॒ष्टं द्रवि॑णमेक॒विः शः॑ स्तोमः॑ स उ॑

त्रिणववर्तनि-स्तुर्यवाड् वयं आस्कन्दो ऽयानामुत्तराद्-वातो वातः प्रत्न ऋषिरूर्द्धा दिशाः हेमन्त-
शिशिरावृतूनां बृहस्पतिर्देवता वचो द्रविणं त्रिणव स्तोमः स उ त्रयस्त्रिंशवर्तनिः पष्ठवाद्वयो ()
ऽभिभूरयानां विष्वग्वातो वातः सुपर्ण ऋषिः पितरः पितामहाः परेऽवरे ते नः पान्तु ते नोऽवन्तु-
स्मिन् ब्रह्मन्स्मिन् क्षत्रेऽस्या-माशिष्यस्यां पुरोधायामस्मिन् कर्मन्स्यां देवहूत्यां ॥

Pada Paata

द्रविणम् । सप्तदश इति सप्त-दशः । स्तोमः । सः । उ । एकविंशवर्तनिरित्येकविंश -
वर्तनिः । त्रिवथ्स इति त्रि-वथ्सः । वयः । द्वापरः । अयानाम् । पश्चाद्वात इति पश्चात्-वातः
। वातः । अहभूनः । ऋषिः । उदीची । दिशाम् । शरत् । ऋतूनाम् । मित्रावरुणाविति
मित्रा - वरुणौ । देवता । पुष्टम् । द्रविणम् । एकविंश इत्येक - विंशः । स्तोमः । सः ।
उ । त्रिणववर्तनिरिति त्रिणव - वर्तनिः । तुर्यवाडिति तुर्य - वाट् । वयः । आस्कन्द इत्या -
स्कन्दः । अयानाम् । उत्तराद्वात इत्युत्तरात् - वातः । वातः । प्रत्नः । ऋषिः । ऊर्द्धा ।
दिशाम् । हेमन्तशिशिराविति हेमन्त - शिशिरौ । ऋतूनाम् । बृहस्पतिः । देवता । वचः ।
द्रविणम् । त्रिणव इति त्रि - नवः । स्तोमः । सः । उ । त्रयस्त्रिंशवर्तनिरिति त्रयस्त्रिंश -
वर्तनिः । पष्ठवादिति पष्ठ - वात् । वयः () । अभिभूरित्यभि - भूः । अयानाम् । विष्वग्वात
इति विष्वक् - वातः । वातः । सुपर्ण इति सु - पर्णः । ऋषिः । पितरः । पितामहाः ।
परे । अवरे । ते । नः । पान्तु । ते । नः । अवन्तु । अस्मिन् । ब्रह्मन् । अस्मिन् ।
क्षत्रे । अस्याम् । आशिषीत्यां - शिषि । अस्याम् । पुरोधायामिति पुरः - धायाम् । अस्मिन्
। कर्मन् । अस्याम् । देवहूत्यामिति देव-हूत्याम् ॥

7 TS 4.3.4.1

TS 4.3.4.1

Samhita Paata

ध्रुवक्षिति-ध्रुवयोनि-ध्रुवाऽसि ध्रुवां योनिमा सीद साद्ग्या । उख्यस्य केतुं प्रथमं पुरस्तादश्विनाऽद्ध्र्यू
सादयतामिह त्वा ॥ स्वे दक्षे दक्षपितेह सीद देवत्रा पृथिवी बृहती रराणा । स्वासस्था तनुवा
सं विशस्व पितेवैधि सूनव आ सुशेवाऽश्विनाऽद्ध्र्यू सादयतामिह त्वा ॥ कुलायिनी वसुमती वयोधा
रयिं नो वर्द्ध बहुलं सुवीरं ।

Pada Paata

ध्रुवक्षितीरिति ध्रुव - क्षितिः । ध्रुवयोनिरिति ध्रुव-योनिः । ध्रुवा । असि । ध्रुवाम् । योनि-
म् । एति । सीद । साद्ग्या ॥ उख्यस्य । केतुम् । प्रथमम् । पुरस्तात् । अश्विना ।
अद्ध्र्यू इति । सादयताम् । इह । त्वा ॥ स्वे । दक्षे । दक्षपितेति दक्ष - पिता । इह
। सीद । देवत्रेति देव - त्रा । पृथिवी । बृहती । रराणा ॥ स्वासस्थेति सु - आसस्था
। तनुवा । समिति । विशस्व । पिता । इव । एधि । सूनवे । एति । सुशेवेति सु -
शेवा । अश्विना । अद्ध्र्यू इति । सादयताम् । इह । त्वा ॥ कुलायिनी । वसुमतीति वसु-
- मती । वयोधा इति वयः - धाः । रयिम् । नः । वर्द्ध । बहुलम् । सुवीरमिति सु - वीरम् ॥

8 TS 4.3.4.2

TS 4.3.4.2

Samhita Paata

अपाम॑तिं दु॒र्म॑तिं बाध॑माना रा॒यस्पोषे॑ य॒ज्ञप॑तिमा॒भज॑न्ती सु॒व॑र्द्धेहि॒ यज॑मानाय॒ पोष॑म॒श्विना॑ऽद्ध॒र्यू सा॑दय॒तामि॑ह त्वा॑ ॥ अ॒ग्नेः पु॒रीष॑मसि दे॒व्यानी॑ तां त्वा॒ विश्वे॑ अ॒भि गृ॑णन्तु दे॒वाः । स्तोम॑म॒पृष्ठा घृ॑तव॒तीह॑ सी॒द प्र॒जाव॑द॒स्मे द्र॒विणा॑ ऽऽ*य॑जस्वा॒श्विना॑ ऽद्ध॒र्यू सा॑दय॒तामि॑ह त्वा॑ ॥ दि॒वो मू॒र्धाऽसि॑ पृथि॒व्या नाभि॑र्विष्टं॒भनी॑ दि॒शाम॑धि॒पत्नी॑ भु॒वनाना॑ ।

Pada Paata

अपे॑ति । अम॑तिम् । दु॒र्म॑तिमि॒ति दुः - म॒तिम् । बाध॑माना । रा॒यः । पोषे॑ । य॒ज्ञप॑तिमि॒ति य॒ज्ञ - प॒तिम् । आ॒भज॑न्तीत्या॑ - भज॑न्ती । सु॒वः । धे॒हि । यज॑मानाय । पोष॑म् । अ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ता॒म् । इ॒ह । त्वा॑ ॥ अ॒ग्नेः । पु॒रीष॑म् । अ॒सि । दे॒व्यानी॑ति॒ देव - या॑नी । ताम् । त्वा॑ । विश्वे॑ । अ॒भीति॑ । गृ॑णन्तु । दे॒वाः ॥ स्तोम॑म॒पृष्ठेति॑ स्तोम॑ - पृष्ठा । घृ॑तव॒तीति॑ घृ॒त - व॒ती । इ॒ह । सी॒द । प्र॒जाव॑दि॒ति प्र॒जा - व॒त् । अ॒स्मे इति॑ । द्र॒विणा॑ । ए॒ति । य॒जस्व॑ । आ॒श्विना॑ । अ॒द्ध॒र्यू इति॑ । सा॒दय॑ता॒म् । इ॒ह । त्वा॑ ॥ दि॒वः । मू॒र्धा । अ॒सि । पृ॒थि॒व्याः । नाभिः॑ । वि॒ष्टंभ॑नीति॒ वि - स्तंभ॑नी । दि॒शाम् । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑ - प॒त्नी । भु॒वनाना॑म् ॥

9 TS 4.3.4.3

TS 4.3.4.3

Samhita Paata

ऊर्मिर्द्रुप्सो अपामंसि विश्वकर्मा त ऋषिरश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वा ॥ सजूरऋतुभिः सजू-
विधाभिः सजूर्वसुभिः सजू रुद्रैः सजूरादित्यैः सजूर्विश्वैर्देवैः सजूर्देवैः सजूर्देवैर्वयो-नाधैरग्र्यै त्वा
वैश्वानरायाश्विनाऽद्ध्यू सादयतामिह त्वा ॥ प्राणं मे पाह्यपानं मे पाहि व्यानं मे पाहि चक्षुर्म उर्व्या
() वि भाहि श्रोत्रं मे श्लोकयाप-स्पिन्वौषधीर्जिन्व द्विपात् पाहि चतुष्पादव दिवो वृष्टिमेरय ॥

Pada Paata

ऊर्मिः । द्रुप्सः । अपाम् । असि । विश्वकर्मेति विश्व - कर्मा । ते । ऋषिः । अश्विना । अद्ध्यू
इति । सादयताम् । इह । त्वा ॥ सजूरिति स - जूः । ऋतुभिरित्युतु - भिः । सजूरिति स -
जूः । विधाभिरिति वि-धाभिः । सजूरिति स-जूः । वसुभिरिति वसु-भिः । सजूरिति स - जूः ।
रुद्रैः । सजूरिति स - जूः । आदित्यैः । सजूरिति स - जूः । विश्वैः । देवैः । सजूरिति स - जूः ।
देवैः । सजूरिति स - जूः । देवैः । वयोनाधैरिति वयः - नाधैः । अग्र्यै । त्वा । वैश्वानराय
। अश्विना । अद्ध्यू इति । सादयताम् । इह । त्वा ॥ प्राणमिति प्र - अनम् । मे । पाहि ।
अपानमित्यप - अनम् । मे । पाहि । व्यानमिति वि-अनम् । मे । पाहि । चक्षुः । मे । उर्व्या
() । वीति । भाहि । श्रोत्रम् । मे । श्लोकय । अपः । पिन्व । ओषधीः । जिन्व । द्विपा-
दिति द्वि - पात् । पाहि । चतुष्पादिति चतुः - पात् । अव । दिवः । वृष्टिम् । एति । ईरय ॥

10 TS 4.3.5.1

TS 4.3.5.1

Samhita Paata

त्र्यविर्वयस्त्रिष्टुप् छन्दो दित्यवाड् वयो विराट् छन्दः पञ्चाविर्वयो गायत्री छन्दस्त्रिवृत्सो वय उष्णिहा
 छन्दस्तुर्यवाड् वयोऽनुष्टुप् छन्दः पष्ठवाड् वयो बृहती छन्द उक्षा वयः सतोबृहती छन्दः ऋषभो
 वयः ककुच्छन्दो धेनुर्वयो जगती छन्दोऽनुङ्गान् वयः पङ्क्तिश्छन्दो ब्रुस्तो वयो विवलं छन्दो
 वृष्णिर्वयो विशालं छन्दः पुरुषो वयः () स्तन्द्रं छन्दो व्याघ्रो वयोऽनाधृष्टं छन्दः सिंहो वयः
 श्रुदिश्छन्दो विष्टभं वयोऽधिपतिश्छन्दः क्षत्रं वयो मयन्दं छन्दो विश्वकर्मा वयः परमेष्ठी
 छन्दो मूर्द्धा वयः प्रजापतिश्छन्दः ॥

Pada Paata

त्र्यविरितिं त्रि - अविः । वयः । त्रिष्टुप् । छन्दः । दित्यवाडिति दित्य - वाट् । वयः
 । विराडिति वि - राट् । छन्दः । पञ्चाविरिति पञ्च-अविः । वयः । गायत्री । छन्दः ।
 त्रिवृत्स इति त्रि - वृत्सः । वयः । उष्णिहा । छन्दः । तुर्यवाडिति तुर्य - वाट् । वयः
 । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । छन्दः । पष्ठवादिति पष्ठ - वाट् । वयः । बृहती । छन्दः ।
 उक्षा । वयः । सतोबृहतीति सतः - बृहती । छन्दः । ऋषभः । वयः । ककुत् । छन्दः
 । धेनुः । वयः । जगती । छन्दः । अनुङ्गान् । वयः । पङ्क्तिः । छन्दः । ब्रुस्तः ।
 वयः । विवलमिति वि - वलम् । छन्दः । वृष्णिः । वयः । विशालमिति वि-शालम् ।
 छन्दः । पुरुषः । वयः () । तन्द्रम् । छन्दः । व्याघ्रः । वयः । अनाधृष्टमित्यना -
 धृष्टम् । छन्दः । सिंहः । वयः । श्रुदिः । छन्दः । विष्टभं इति वि - स्तभः । वयः
 । अधिपतिरित्यधि-पतिः । छन्दः । क्षत्रम् । वयः । मयन्दम् । छन्दः । विश्वकर्मेति वि-

श्व - कर्मा । वयः । पुरमेष्टी । छन्दः । मूर्द्धा । वयः । प्रजापतिरिति प्रजा - पतिः । छन्दः ॥

11 TS 4.3.6.1

TS 4.3.6.1

Samhita Paata

इन्द्रा॑ग्नी अव्य॑थमाना॒मिष्ट॑कां दृ॒ह॒तं यु॑वं । पृ॒ष्ठेन॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्षं च॒ वि बा॑धतां ॥ वि॒श्वकर्मा॑ त्वा सादय॑त्वन्तरि॑क्षस्य पृ॒ष्ठे व्यच॑स्वतीं प्रथ॑स्वतीं भास्व॑तीः सूरि॑मती॒मा या द्या॑ भास्या
पृथि॒वीमोर्व॑न्तरि॑क्ष॒मन्तरि॑क्षं यच्छा॒न्तरि॑क्षं दृ॒ह॒न्तरि॑क्षं मा हि॒सी वि॒श्वस्मै॑ प्रा॒णाय॑पा॒नाय॑ व्या॒ना॒यो॒दाना॑य॒ प्रति॑ष्ठायै च॒रित्रा॑य वा॒युस्त्वा॒ऽभि पा॑तु म॒ह्या स्व॒स्त्या छ॒र्दिषा॑ - []

Pada Paata

इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्र - अ॒ग्नी । अव्य॑थमानाम् । इष्ट॑काम् । दृ॒ह॒तम् । यु॑वम् ॥ पृ॒ष्ठेन॑ । द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृथि॒वी । अ॒न्तरि॑क्षम् । च॒ । वी॒ति । बा॑ध॒ताम् ॥ वि॒श्वकर्मे॑ति विश्व - कर्मा॑ । त्वा॒ । सा॒दय॑तु । अ॒न्तरि॑क्षस्य । पृ॒ष्ठे । व्यच॑स्वतीम् । प्रथ॑स्वतीम् । भास्व॑तीम् । सूरि॑मती॒मिति॑ सूरि - मती॒म् । ए॒ति । या । द्याम् । भासि॑ । ए॒ति । पृथि॒वीम् । ए॒ति । उ॒रु । अ॒न्तरि॑क्षम् । अ॒न्तरि॑क्षम् । य॒च्छ । अ॒न्तरि॑क्षम् । दृ॒ह॒ । अ॒न्तरि॑क्षम् । मा । हि॒सीः । वि॒श्वस्मै॑ । प्रा॒णाय॑ति प्रा - अ॒नाय॑ । अ॒पा॒नायेत्य॑प - अ॒नाय॑ । व्या॒नायेति॑ वि - अ॒नाय॑ । उ॒दा॒नायेत्यु॑त् - अ॒नाय॑ । प्र॒ति॒ष्ठाया॑ इति॑ प्रति - स्थायै॑ । च॒रित्रा॑य । वा॒युः । त्वा॒ । अ॒भीति॑ । पा॑तु । म॒ह्या । स्व॒स्त्या । छ॒र्दिषा॑ ।

12 TS 4.3.6.2

TS 4.3.6.2

Samhita Paata

शन्त॑मे॒न॒ तया॑ दे॒व॑तयाऽङ्गि॒र॒स्वद्-ध्रु॑वा सी॒द ॥ रा॒ज्य॑सि॒ प्रा॒ची दिग्-वि॒राड॑सि दक्षि॒णा दि॒ख् स॒म्राड॑सि
प्र॒तीची॑ दि॒ख्-स्व॒राड॑स्युदी॒ची दि॒गधि॑पत्यसि बृ॒हती॑ दि॒गायु॑र्मे पा॒हि प्रा॒णं मे॑ पा॒ह्यपा॑नं मे॑ पा॒हि व्या॑नं
मे॑ पा॒हि चक्षु॑र्मे पा॒हि श्रो॒त्रं मे॑ पा॒हि मनो॑ मे॑ जि॒न्व वाचं॑ मे॑ पि॒न्वा () ऽऽत्मा॑नं मे॑ पा॒हि ज्योति॑र्मे
यच्छ ॥

Pada Paata

शन्त॑मे॒नेति॑ शं - त॒मे॒न॒ । तया॑ । दे॒व॑तया । अ॒ङ्गि॒र॒स्वत् । ध्रु॑वा । सी॒द ॥ रा॒ज्ञी॑ । अ॒सि॒ ।
प्रा॒ची॑ । दिक् । वि॒राडि॑ति वि-राट् । अ॒सि॒ । दक्षि॒णा । दिक् । स॒म्राडि॑ति सं - राट् । अ॒सि॒
। प्र॒तीची॑ । दिक् । स्व॒राडि॑ति स्व - राट् । अ॒सि॒ । उदी॑ची । दिक् । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑-प॒त्नी
। अ॒सि॒ । बृ॒हती॑ । दिक् । आयुः॑ । मे॒ । पा॒हि॒ । प्रा॒णमि॑ति प्र - अ॒नम् । मे॒ । पा॒हि॒ ।
अ॒पा॒नमि॑त्यप - अ॒नम् । मे॒ । पा॒हि॒ । व्या॑नमि॑ति वि - अ॒नम् । मे॒ । पा॒हि॒ । चक्षुः॑ । मे॒ ।
पा॒हि॒ । श्रो॒त्रम् । मे॒ । पा॒हि॒ । मनः॑ । मे॒ । जि॒न्व । वाचं॑ । मे॒ । पि॒न्व () । आ॒त्मा॑नम्
। मे॒ । पा॒हि॒ । ज्योतिः॑ । मे॒ । यच्छ ॥

13 TS 4.3.7.1

TS 4.3.7.1

Samhita Paata

मा छन्दः प्रमा छन्दः प्रतिमा छन्दोऽस्त्रीवि श्छन्दः पङ्क्ति श्छन्द उष्णिहा छन्दो बृहती छन्दोऽनुष्टुप्
छन्दो विराट् छन्दो गायत्री छन्द-स्त्रिष्टुप् छन्दो जगती छन्दः पृथिवी छन्दोऽन्तरिक्षं छन्दो द्यौ
श्छन्दः समा श्छन्दो नक्षत्राणि छन्दो मन श्छन्दो वाक् छन्दः कृषि श्छन्दो हिरण्यं छन्दो गौ
श्छन्दोऽजा छन्दोऽश्व श्छन्दः ॥ अग्निर्देवता - []

Pada Paata

मा । छन्दः । प्रमेति प्र - मा । छन्दः । प्रतिमेति प्रति-मा । छन्दः । अस्त्रीविः । छन्दः
। पङ्क्तिः । छन्दः । उष्णिहा । छन्दः । बृहती । छन्दः । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । छन्दः
। विराडिति वि - राट् । छन्दः । गायत्री । छन्दः । त्रिष्टुप् । छन्दः । जगती । छन्दः ।
पृथिवी । छन्दः । अन्तरिक्षम् । छन्दः । द्यौः । छन्दः । समाः । छन्दः । नक्षत्राणि ।
छन्दः । मनः । छन्दः । वाक् । छन्दः । कृषिः । छन्दः । हिरण्यम् । छन्दः । गौः ।
छन्दः । अजा । छन्दः । अश्वः । छन्दः ॥ अग्निः । देवता ।

14 TS 4.3.7.2

TS 4.3.7.2

Samhita Paata

वातो॑ देवता॒ सूर्यो॑ देवता॒ चन्द्रमा॑ देवता॒ वसवो॑ देवता॒ रुद्रा॑ देवता॒ ऽऽदित्या॑ देवता॒ विश्वे॑ देवा॒ देवता॑
 मरुतो॑ देवता॒ बृहस्पति॑ देवतेन्द्रो॑ देवता॒ वरुणो॑ देवता॒ मूर्द्धा॑ऽसि॒ राट् ध्रुवा॑ऽसि॒ धरुणा॑ यन्त्र्य॑सि॒
 यमि॑त्री॒षे त्वो॒र्जे त्वा॑ कृष्यै॒ त्वा॒ क्षेमा॑य॒ त्वा॒ यन्त्री॒ राट् ध्रुवा॑ऽसि॒ धर॑णी॒ ध॒त्र्य॑सि॒ धरि॑त्र्यायु॒षे त्वा॒ ()
) वर्च॑से॒ त्वौज॑से॒ त्वा॒ बला॑य॒ त्वा॒ ॥

Pada Paata

वातः॑ । देवता॑ । सूर्यः॑ । देवता॑ । चन्द्रमाः॑ । देवता॑ । वसवः॑ । देवता॑ । रुद्राः॑ । देवता॑
 । आदित्याः॑ । देवता॑ । विश्वे॑ । देवाः॑ । देवता॑ । मरुतः॑ । देवता॑ । बृहस्पतिः॑ । देवता॑
 । इन्द्रः॑ । देवता॑ । वरुणः॑ । देवता॑ । मूर्द्धा॑ । अ॒सि॒ । राट् । ध्रुवा॑ । अ॒सि॒ । धरुणा॑ ।
 यन्त्री॑ । अ॒सि॒ । यमि॑त्री । इ॒षे । त्वा॒ । ऊ॒र्जे । त्वा॒ । कृष्यै॑ । त्वा॒ । क्षेमा॑य । त्वा॒ ।
 यन्त्री॑ । राट् । ध्रुवा॑ । अ॒सि॒ । धर॑णी । ध॒त्री॑ । अ॒सि॒ । धरि॑त्री । आयु॑षे । त्वा॒ () ।
 वर्च॑से । त्वा॒ । ओज॑से । त्वा॒ । बला॑य । त्वा॒ ॥ 14

15 TS 4.3.8.1

TS 4.3.8.1

Samhita Paata

आ॒शु॒स्त्रि॒वृद्भा॒न्तः प॑ञ्चद॒शो व्यो॑म सप्तद॒शः प्र॑तूर्तिरष्टाद॒श स्तपो॑ नवद॒शो ऽभि॒वर्तः॑ संवि॒शो ध्रु॑णं
 एकवि॒शो वर्चो॑ द्वावि॒शः संभ॑रणस्त्रयोवि॒शो योनि॑श्चतुर्वि॒शो गर्भाः॑ पञ्चवि॒श ओज॑स्त्रिण॒वः ऋ-

तुरेकत्रिंशः प्रतिष्ठा त्रयस्त्रिंशो ब्रह्मस्य विष्टपं चतुस्त्रिंशो नाकः षट्त्रिंशो विवर्तोऽष्टाचत्वारिंशो धृत्रश्चतुष्टोमः ॥

Pada Paata

आशुः । त्रिवृदिति त्रि-वृत् । भान्तः । पञ्चदश इति पञ्च-दशः । व्योमेति वि - ओम् । सप्तदश इति सप्त - दशः । प्रतूर्तिरिति प्र-तूर्तिः । अष्टादश इत्यष्टा-दशः । तपः । नवदश इति नव-दशः । अभिवर्त इत्यभि - वर्तः । सविंश इति स - विंशः । धरुणः । एकविंश इत्येक - विंशः । वर्चः । द्वाविंशः । सभरण इति सं - भरणः । त्रयोविंश इति त्रयः - विंशः । योनिः । चतुर्विंश इति चतुः - विंशः । गर्भाः । पञ्चविंश इति पञ्च - विंशः । ओजः । त्रिणव इति त्रि - नवः । ऋतुः । एकत्रिंश इत्येक - त्रिंशः । प्रतिष्ठेति प्रति - स्था । त्रयस्त्रिंश इति त्रयः - त्रिंशः । ब्रह्मस्य । विष्टपम् । चतुस्त्रिंश इति चतुः - त्रिंशः । नाकः । षट्त्रिंश इति षट् - त्रिंशः । विवर्त इति वि - वर्तः । अष्टाचत्वारिंश इत्यष्टा-चत्वारिंशः । धृत्रः । चतुष्टोम इति चतुः-स्तोमः ॥

16 TS 4.3.9.1

TS 4.3.9.1

Samhita Paata

अग्नेर्भागोऽसि दीक्षाया आधिपत्यं ब्रह्म स्पृतं त्रिवृथ स्तोम इन्द्रस्य भागोऽसि विष्णोराधिपत्यं क्षत्रं स्पृतं पञ्चदशः स्तोमो नृचक्षसां भागोऽसि धातुराधिपत्यं जनित्रं स्पृतं सप्तदशः स्तोमो मित्रस्य

भा॒गो॑ऽसि॒ वरु॑ण॒स्याऽऽधि॑पत्यं दि॒वो वृ॑ष्टि॒र्वाताः॑ स्फु॒ता ए॑क॒वि॒शः स्तो॒मो॑ऽदित्यै भा॒गो॑ऽसि पू॒ष्ण
आधि॑पत्य॒मोजः॑ स्फु॒तं त्रि॑ण॒वः स्तो॒मो वसू॑नां भा॒गो॑ऽसि- []

Pada Paata

अ॒ग्नेः । भा॒गः । अ॒सि । दी॒क्षायाः॑ । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ब्र॒ह्म । स्फु॒तम् । त्रि॒वृदि॑तिं
त्रि - वृत् । स्तो॒मः । इन्द्र॑स्य । भा॒गः । अ॒सि । वि॒ष्णोः॑ । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम्
। क्ष॒त्रम् । स्फु॒तम् । प॒ञ्चद॑श इति पञ्च - द॒शः । स्तो॒मः । नृ॒चक्ष॑सामिति नृ - चक्ष॑साम् ।
भा॒गः । अ॒सि । धा॒तुः । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ज॒नि॒त्रम् । स्फु॒तम् । स॒प्तद॑श इति
सप्त - द॒शः । स्तो॒मः । मि॒त्रस्य॑ । भा॒गः । अ॒सि । वरु॑णस्य । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम्
। दि॒वः । वृ॑ष्टिः । वा॒ताः॑ । स्फु॒ताः । ए॒क॒वि॒श इत्ये॑क - वि॒शः । स्तो॒मः । अ॒दित्यै॑ ।
भा॒गः । अ॒सि । पू॒ष्णः । आधि॑पत्य॒मित्याधि॑ - प॒त्यम् । ओजः॑ । स्फु॒तम् । त्रि॑ण॒व इति॑ त्रि
- न॒वः । स्तो॒मः । वसू॑नाम् । भा॒गः । अ॒सि ।

17 TS 4.3.9.2

TS 4.3.9.2

Samhita Paata

रु॒द्राणा॑माधि॑पत्यं चतु॑ष्पाथ् स्फु॒तं च॑तुर्वि॒शः स्तो॒म आ॒दित्या॑नां भा॒गो॑ऽसि म॒रुता॑माधि॑पत्यं गर्भाः॑
स्फु॒ताः प॑ञ्चवि॒शः स्तो॒मो दे॒वस्य॑ सवि॒तुर्भा॑गो॒ऽसि बृ॒हस्प॑तेराधि॑पत्यं॒ समी॑ची॒र्दिशः॑ स्फु॒ताश्च॑तुष्टो॒मः
स्तो॒मो या॒वानां॑ भा॒गो॑ऽस्यया॒वाना॑माधि॑पत्यं प्र॒जाः स्फु॒ताश्च॑तु॒श्चत्वा॑रि॒शः स्तो॒म ऋ॑भू॒णां भा॒गो॑ऽसि

विश्वेषां देवानामाधिपत्यं भूतं निशान्तः स्पृतं त्रयस्त्रिंशः स्तोमः ॥

Pada Paata

रुद्राणाम् । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । चतुष्पादिति चतुः-पात् । स्पृतम् । चतुर्विंश इति चतुः-विंशः । स्तोमः । आदित्यानाम् । भागः । असि । मरुताम् । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । गर्भाः । स्पृताः । पञ्चविंश इति पञ्च - विंशः । स्तोमः । देवस्य । सवितुः । भागः । असि । बृहस्पतेः । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । समीचीः । दिशः । स्पृताः । चतुष्टोम इति चतुः-स्तोमः । स्तोमः । यावानाम् । भागः । असि । अयावानाम् । आधिपत्यमित्याधि - पत्यम् । प्रजा इति प्र - जाः । स्पृताः । चतुश्चत्वारिंश इति चतुः - चत्वारिंशः । स्तोमः । ऋभूणाम् । भागः । असि । विश्वेषाम् । देवानाम् । आधिपत्यमित्याधि-पत्यम् । भूतम् । निशान्तमिति नि - शान्तम् । स्पृतम् । त्रयस्त्रिंश इति त्रयः - त्रिंशः । स्तोमः ॥

18 TS 4.3.10.1

TS 4.3.10.1

Samhita Paata

एकेयाऽस्तुवत प्रजा अधीयन्त प्रजापतिरधिपतिरासीत् तिसृभिरस्तुवत ब्रह्मासृज्यत् ब्रह्मणस्पति-
रधिपतिरासीत् पञ्चभिरस्तुवत भूतान्यसृज्यन्त भूतानां पतिरधिपतिरासीत् सप्तभिरस्तुवत सप्त-
धाता-धिपतिरासी-न्ऋभिरस्तुवत पितरो-ऽसृज्यन्ता-ऽदितिरधिपत्यासी-देकादशभि-रस्तुवतर्तवोऽसृज्यन्ता-
ऽऽर्तवो-ऽधिपति-रासीत् त्रयोदशभि-रस्तुवत मासा असृज्यन्त सँवत्सरोऽधिपति- []

Pada Paata

एक॑या । अ॒स्तुव॑त् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अधी॑यन्त । प्र॒जाप॑तिरिति॑ प्र॒जा - प॑तिः ।
 अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । तिसृ॑भिरिति॑ तिसृ॑ - भिः । अ॒स्तुव॑त् । ब्रह्म॑ । अ॒सृज्य॑त्
 । ब्रह्म॑णः । पतिः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑-प॒तिः । आ॒सीत् । प॒ञ्चभि॑रिति॑ प॒ञ्च-भिः । अ॒स्तुव॑त् ।
 भूतानि॑ । अ॒सृज्य॑न्त । भूताना॑म् । पतिः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । सप्त॑भिरिति॑
 सप्त॑ - भिः । अ॒स्तुव॑त् । सप्त॑रू॒षय॑ इति॑ सप्त॑ - ऋ॒षयः॑ । अ॒सृज्य॑न्त । धा॒ता । अधि॑पतिरित्यधि॑
 - प॒तिः । आ॒सीत् । न॒वभि॑रिति॑ न॒व - भिः । अ॒स्तुव॑त् । पि॒तरः॑ । अ॒सृज्य॑न्त । अदि॑तिः
 । अधि॑प॒त्नीत्यधि॑-प॒त्नी । आ॒सीत् । एका॑दशभिरित्येका॑दश॒ - भिः । अ॒स्तुव॑त् । ऋ॒तवः॑ ।
 अ॒सृज्य॑न्त । आ॒र्तवः॑ । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । त्रयो॑दशभिरिति॑ त्रयो॑दश॒ - भिः
 । अ॒स्तुव॑त् । मा॒साः । अ॒सृज्य॑न्त । सं॒वत्स॑र इति॑ सं - व॒त्स॑रः । अधि॑पतिरित्यधि॑ - प॒तिः ।

19 TS 4.3.10.2**TS 4.3.10.2****Samhita Paata**

-रासीत् पञ्चदशभिरस्तुवत क्षत्रमसृज्यतेन्द्रो ऽधिपतिरासीत्-सप्तदशभिरस्तुवत पशवोऽसृज्यन्त बृहस्पतिरधिपति-
 रासीन्नवदशभि-स्तुवत शूद्रार्यावसृज्येतामहोरात्रे अधिपत्नी आस्तामेकंविंशत्याऽस्तुवतैकंशफाः
 पशवोऽसृज्यन्त वरुणो ऽधिपतिरासीत् त्रयोविंशत्याऽस्तुवत क्षुद्राः पशवोऽसृज्यन्त पूषा ऽधिपति-
 रासीत् पञ्चविंशत्या ऽस्तुवता*ऽऽरण्याः पशवोऽसृज्यन्त वायुरधिपतिरासीत् सप्तविंशत्याऽस्तुवत

द्यावा॑पृथि॒वी व्यै॑- []

Pada Paata

आ॒सीत् । प॒ञ्चद॒शभि॑रिति॒ पञ्चद॒श-भिः॑ । अ॒स्तुव॑त् । क्ष॒त्रम् । अ॒सृज्य॑त् । इन्द्रः॑ । अधि॑प-
ति॒रित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । स॒प्तद॒शभि॑रिति॒ सप्तद॒श-भिः॑ । अ॒स्तुव॑त् । प॒शवः॑ । अ॒सृज्य॑न्त
। बृह॒स्पतिः॑ । अधि॑पति॒रित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । न॒वद॒शभि॑रिति॒ नवद॒श-भिः॑ । अ॒स्तुव॑त्
। शू॒द्रा॒र्या॒विति॑ शू॒द्र - अ॒र्यो । अ॒सृज्ये॑ताम् । अ॒होरा॒त्रे इत्य॑हः - रा॒त्रे । अधि॑प॒त्नी इत्यधि॑-
प॒त्नी । आ॒स्ताम् । ए॒कंवि॑श्शत्ये॒त्येकं॑ - वि॑श्शत्या । अ॒स्तुव॑त् । ए॒कंश॑फा इत्ये॒कं - श॑फाः
। प॒शवः॑ । अ॒सृज्य॑न्त । वरु॑णः । अधि॑पति॒रित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । त्रयो॑वि॑श्शत्येति॒
त्रयः॑-वि॑श्शत्या । अ॒स्तुव॑त् । क्षु॒द्राः । प॒शवः॑ । अ॒सृज्य॑न्त । पू॒षा । अधि॑पति॒रित्यधि॑ - प॒तिः
। आ॒सीत् । प॒ञ्चवि॑श्शत्येति॒ पञ्च॑ - वि॑श्शत्या । अ॒स्तुव॑त् । आ॒र॒ण्याः । प॒शवः॑ । अ॒सृज्य॑न्त
। वा॒युः । अधि॑पति॒रित्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सीत् । स॒प्तवि॑श्शत्येति॒ सप्त॑ - वि॑श्शत्या । अ॒स्तुव॑त्
। द्यावा॑पृथि॒वी इति॑ द्यावा॑ - पृथि॒वी । वी॒ति ।

20 TS 4.3.10.3

TS 4.3.10.3

Samhita Paata

-तां॑ वस॑वो रु॒द्रा आ॑दित्या अनु॒ व्याय॑न् तेषा॒माधि॑पत्यमासी॒-न्नव॑वि॑श् शत्याऽस्तुवत् वन॒स्पत॑योऽसृ॒ज्यन्त॑ सोमो ऽधि॑पतिरासी॒-देक॑त्रि॑श्शता ऽस्तुवत् प्र॒जा अ॑सृज्यन्त॒ यावा॑नां चा॒यावा॑नां चाऽऽधि॑प॒त्यमासी॑त् त्रय॑स्त्रि॑श्शता ऽस्तुवत् भू॒तान्य॑शाम्यन् प्र॒जाप॑तिः परमे॒ष्ठ्यधि॑पतिरासीत् ॥

Pada Paata

ए॒ता॒म् । व॒स॒वः । रु॒द्राः । आ॒दि॒त्याः । अ॒नु॒ । वी॒ति॒ । आ॒य॒न् । तेषा॑म् । आ॒धि॒प॒त्य॒-
 मि॒त्याधि॑ - प॒त्य॒म् । आ॒सी॒त् । न॒व॒वि॒श्र॒त्येति॑ न॒व॒ - वि॒श्र॒त्या॒ । अ॒स्तु॒व॒त् । व॒न॒स्प॒त॒यः
 । अ॒सृ॒ज्य॒न्त॒ । सोमः॑ । अ॒धि॒प॒ति॒रि॒त्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सी॒त् । ए॒क॒त्रि॒श्र॒तेत्ये॑क॒-त्रि॒श्र॒ता॒ ।
 अ॒स्तु॒व॒त् । प्र॒जा इति॑ प्र - जाः । अ॒सृ॒ज्य॒न्त॒ । या॒वा॒ना॒म् । च॒ । अ॒या॒वा॒ना॒म् । च॒ ।
 आ॒धि॒प॒त्य॒मि॒त्याधि॑ - प॒त्य॒म् । आ॒सी॒त् । त्र॒य॒स्त्रि॒श्र॒तेति॑ त्र॒यः-त्रि॒श्र॒ता॒ । अ॒स्तु॒व॒त् । भू॒ता॒-
 नि॑ । अ॒शा॒म्य॒न् । प्र॒जाप॑ति॒रिति॑ प्र॒जा - प॒तिः । प॒र॒मे॒ष्ठी । अ॒धि॒प॒ति॒रि॒त्यधि॑ - प॒तिः । आ॒सी॒त् ॥

21 TS 4.3.11.1**TS 4.3.11.1****Samhita Paata**

इ॒यमे॒व सा॒ या प्र॑थ॒मा व्यौ॑च्छे॒दुन्त॑र॒स्यां च॑रति॒ प्रवि॑ष्टा । वृ॒धूर्ज॑जान॒ नव॑गज्जनि॒त्री त्र॒य॑ ए॒नां म॒हि॒मानः॑
 स॒च॒न्ते ॥ छ॒न्द॑स्वती उ॒षसा॒ पेपि॑शाने॒ समा॒नं यो॒नि॒मनु॑ स॒ञ्चर॑न्ती । सूर्य॑प॒त्नी वि॒ च॑रतः॒ प्रजा॑न॒ती
 के॒तुं कृ॑ण्वाने॒ अ॒जर॒ भूर्नि॑रेतसा ॥ ऋ॒तस्य॑ प॒न्था॒मनु॑ तिस्र॒ आऽगु॑स्त्रयो॒ घ॒र्मासो॑ अनु॒ ज्योति॑षाऽऽगुः
 । प्र॒जामे॒का र॑क्ष॒त्यूर्ज॑मे॒का -[]

Pada Paata

इ॒यम् । ए॒व । सा । या । प्र॒थ॒मा । व्यौ॒च्छ॒दिति॑ वि - औ॒च्छ॒त् । अ॒न्तः । अ॒स्याम् ।
 च॒र॒ति । प्र॒वि॒ष्टेति॑ प्र - वि॒ष्टा ॥ व॒धूः । ज॒ज्ञान् । न॒व॒ग॒दिति॑ नव - ग॒त् । ज॒नि॒त्री । त्र॒यः
 । ए॒नाम् । म॒हि॒मानः । स॒च॒न्ते ॥ छ॒न्द॒स्वती॑ इति॑ । उ॒ष॒सा । पे॒पि॒शाने॑ इति॑ । स॒मा॒नम् ।
 यो॒नि॒म् । अ॒न्विति॑ । स॒ञ्च॒र॒न्ती॑ इति॑ सं - च॒र॒न्ती ॥ सूर्य॑प॒त्नी॒ इति॑ सूर्य - प॒त्नी । वी॒ति ।
 च॒र॒तः । प्र॒जा॒न॒ती॑ इति॑ प्र-जा॒न॒ती । के॒तुम् । कृ॒ण्व॒ाने॑ इति॑ । अ॒ज॒रे॒ इति॑ । भूरि॑रे॒त॒सेति॑ भूरि॑ -
 रे॒त॒सा ॥ ऋ॒त॒स्य॑ । प॒न्था॑म् । अ॒न्विति॑ । ति॒स्रः । ए॒ति॑ । अ॒गुः । त्र॒यः । घ॒र्मा॑सः । अ॒-
 न्विति॑ । ज्योति॑षा । ए॒ति॑ । अ॒गुः ॥ प्र॒जा॒मिति॑ प्र - जा॒म् । ए॒का । र॒क्ष॒ति॑ । ऊ॒र्ज॑म् । ए॒का ।

22 TS 4.3.11.2

TS 4.3.11.2

Samhita Paata

व्र॒तमे॒का र॒क्ष॒ति॑ दे॒व॒यू॒नां ॥ च॒तु॒ष्टो॒मो अ॒भ॒व॒द्या॑ त॒ुरी॒या य॒ज्ञ॒स्य॑ प॒क्ष॒ावृ॑ष॒यो भ॒व॒न्ती॑ । गा॒य॒त्रीं त्रि॒ष्टु॒भं
 ज॒ग॒ती॒मनु॑ष्टु॒भं बृ॒ह॒द॒र्कं यु॑ञ्जा॒नाः सु॒व॒राऽभ॑र॒न्नि॒दं ॥ प॒ञ्च॒भिर्द्वा॒ता वि द॑धा॒वि॒दं य॒त् ता॒साः स्व॑सृ॒रज॑-
 न॒य॒त् प॒ञ्च॒प॒ञ्च । ता॒सां॒मु य॒न्ति॑ प्र॒य॒वेण॑ प॒ञ्च ना॒नां रू॒पाणि॑ ऋ॒त॒वो व॑सा॒नाः ॥ त्रि॒ंश॒थ॒ स्व॑सा॒र
 उ॒प॒य॒न्ति॑ नि॒ष्कृ॒तं स॑मा॒नं के॒तुं प्र॑ति॒मु॒ञ्च॒मा॒नाः ।

Pada Paata

व्र॒तम् । ए॒का । र॒क्ष॒ति॑ । दे॒व॒यू॒नामिति॑ दे॒व - यू॒नाम् ॥ च॒तु॒ष्टो॒म इति॑ च॒तुः-स्तो॒मः । अ॒-
 भ॒व॒त् । या । त॒ुरी॒या । य॒ज्ञ॒स्य॑ । प॒क्षौ । ऋ॒ष॒यः । भ॒व॒न्ती॑ ॥ गा॒य॒त्रीम् । त्रि॒ष्टु॒भम् ।
 ज॒ग॒ती॒म् । अ॒नु॒ष्टु॒भ॒मित्य॑नु-स्तु॒भम् । बृ॒ह॒त् । अ॒र्कम् । यु॒ञ्जा॒नाः । सु॒वः । ए॒ति॑ । अ॒भ॒र॒न्

। इ॒दम् ॥ प॒ञ्चभि॑रिति॒ प॒ञ्च - भिः॑ । धा॒ता । वी॒ति॑ । दु॒धौ । इ॒दम् । यत् । तासा॑म् ।
स्वसृः॑ । अ॒ज॒न॒य॒त् । प॒ञ्चप॒ञ्चेति॑ प॒ञ्च - प॒ञ्च ॥ तासा॑म् । उ॒ । य॒न्ति॑ । प्र॒य॒वेणे॑ति॒ प्र -
य॒वेन॑ । प॒ञ्च । ना॒ना॑ । रू॒पाणि॑ । ऋ॒त॒वः । वसा॑नाः ॥ त्रि॒श॒त् । स्वसा॑रः । उपे॑ति॒ ।
य॒न्ति॑ । नि॒ष्कृ॒तमि॑ति॒ निः - कृ॒तम् । स॒मा॒नम् । के॒तुम् । प्र॒तिमु॒ञ्चमा॑ना इति॒ प्रति॑ - मु॒ञ्चमा॑नाः ॥

23 TS 4.3.11.3

TS 4.3.11.3

Samhita Paata

ऋ॒तू॒श्स्त॑न्वते॒ क॒वयः॑ । प्र॒जा॒न॒ती॒र्म॒द्ध्ये॑छ॒न्दसः॑ । परि॑ य॒न्ति॑ भा॒स्व॒तीः ॥ ज्योति॑ष्मती॒ प्रति॑ मु॒ञ्च॒ते
नभो॑ रा॒त्री॒ दे॒वी॒ सूर्य॑स्य॒ व्र॒तानि॑ । वि॒ पश्य॑न्ति॒ प॒शवो॑ जा॒य॒मा॒ना॒ नाना॑रू॒पा मा॒तु॒र॒स्या उ॒प॒स्थे ॥
एका॒ष्ट॒का तप॑सा॒ तप्य॑मा॒ना ज॒जान॑ गर्भं॒ महि॑मान॒मिन्द्रं॑ । तेन॑ द॒स्यून् व्य॑सहन्त॒ दे॒वा ह॒न्ताऽसु॑राणा॒-
मभ॑व॒च्छची॑भिः ॥ अना॑नु॒जाम॒नुजां॑ मा॒म॒क॒र्त॒ स॒त्यं वद॑न्त्यन्वि॒च्छ ए॒तत् । भूया॑स - []

Pada Paata

ऋ॒तून् । त॒न्व॒ते । क॒वयः॑ । प्र॒जा॒न॒ती॒रिति॑ प्र - जा॒न॒तीः । म॒द्ध्ये॑छ॒न्दसः॑ इति॒ म॒द्ध्ये॑ - छ॒न्दसः॑
। परि॑ति॒ । य॒न्ति॑ । भा॒स्व॒तीः ॥ ज्योति॑ष्मती॒ । प्र॒तीति॑ । मु॒ञ्च॒ते । नभः॑ । रा॒त्री॒ । दे॒वी ।
सूर्य॑स्य । व्र॒तानि॑ ॥ वी॒ति॑ । प॒श्य॒न्ति॑ । प॒शवः॑ । जा॒य॒मा॒नाः । नाना॑रू॒पा इति॑ ना॒ना - रू॒पाः
। मा॒तुः । अ॒स्याः । उ॒प॒स्थ इत्यु॒प - स्थे ॥ एका॒ष्ट॒केत्ये॒क॒ अ॒ष्ट॒का । तप॑सा॒ । तप्य॑मा॒ना
। ज॒जान॑ । गर्भ॑म् । म॒हि॒मान॑म् । इन्द्र॑म् ॥ तेन॑ । द॒स्यून् । वी॒ति॑ । अ॒स॒ह॒न्त॒ । दे॒वाः ।

ह॒न्ता । अ॒सुरा॑णाम् । अ॒भ॒वत् । श॒ची॑भि॒रिति॑ श॒चि॑ - भिः ॥ अ॒ना॑नु॒जा॒मित्य॑ना॒नु - जा॒म् ।
अ॒नु॒जा॒मित्य॑नु॒जा॒म् । मा॒म् । अ॒क॒र्त॑ । स॒त्यम् । व॒द॑न्ती । अ॒न्वि॑ति॑ । इ॒च्छे॑ । ए॒तत् ॥
भू॒यास॑म् ।

24 TS 4.3.11.4

TS 4.3.11.4

Samhita Paata

म॒स्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒य॒म॒न्या वो॑ अ॒न्या॒मति॑ मा प्र यु॒क्त ॥ अ॒भू॒न्म॑ सु॒म॒तौ वि॒श्व॑वे॒दा आ॑ष्टं
प्र॒ति॒ष्ठा॒मवि॑द॒द्धि गा॒धं । भू॒यास॑म॒स्य सु॒म॒तौ यथा॑ यू॒य॒म॒न्या वो॑ अ॒न्या॒मति॑ मा प्र॒यु॒क्त ॥ प॒ञ्च व्यु॑ष्टी॒र॒नु
प॒ञ्च दो॑हा॒ गां प॒ञ्च॑ना॒म्नीमृ॑तवोऽनु॒ प॒ञ्च । प॒ञ्च दि॑शः प॒ञ्चदु॑शेन॑ कृ॒ताः स॑मा॒नमू॑र्द्धी॒र॒भि लो॒कमे॑कं ॥

Pada Paata

अ॒स्य । सु॒म॒तावि॑ति॑ सु - म॒तौ । यथा॑ । यू॒य॒म् । अ॒न्या । वः । अ॒न्याम् । अ॒तीति॑
। मा । प्रेति॑ । यु॒क्त ॥ अ॒भू॒त् । म॑म् । सु॒म॒तावि॑ति॑ सु - म॒तौ । वि॒श्व॑वे॒दा इति॑ वि॒श्व
- वे॒दाः । आ॑ष्टं । प्र॒ति॒ष्ठा॒मिति॑ प्रति - स्था॒म् । अ॒वि॑दत् । हि । गा॒धम् ॥ भू॒यास॑म् ।
अ॒स्य । सु॒म॒तावि॑ति॑ सु - म॒तौ । यथा॑ । यू॒य॒म् । अ॒न्या । वः । अ॒न्याम् । अ॒तीति॑ ।
मा । प्रेति॑ । यु॒क्त ॥ प॒ञ्च । व्यु॑ष्टी॒रिति॑ वि - उ॒ष्टीः । अ॒न्वि॑ति॑ । प॒ञ्च । दो॑हाः । गा॒म्
। प॒ञ्च॑ना॒म्नीमि॑ति॑ प॒ञ्च - ना॒म्नीम् । ऋ॒तवः॑ । अ॒न्वि॑ति॑ । प॒ञ्च ॥ प॒ञ्च । दि॑शः । प॒ञ्चदु॑शे॒नेति॑
प॒ञ्च - दु॑शेन॑ । कृ॒ताः । स॑मा॒नमू॑र्द्धी॒रिति॑ स॒मा॒न - मू॑र्द्धीः । अ॒भीति॑ । लो॒कम् । ए॒कम् ॥

25 TS 4.3.11.5

TS 4.3.11.5

Samhita Paata

ऋतस्य॑ गर्भः॑ प्रथ॒मा व्यूषुष्य॑पामेका॑ महि॒मानं॑ बिभर्ति । सूर्य॑स्यैका॑ चर॑ति निष्कृ॒तेषु॑ घ॒र्मस्यैका॑
सवि॒तैका॑ नि यच्छति ॥ या प्र॑थ॒मा व्यौच्छ॑त् सा धेनु॑रभवद्यमे । सा नः॑ पय॑स्वती धुक्ष्वोत्तरा॑-
मुत्तरा॑ समा॑ ॥ शुक्र॑र॒षभा॑ नभ॑सा ज्योति॑षा ऽऽ*गा॑द्-विश्वरू॑पा शब॒लीर॑ग्निकेतुः । समा॑नमर्थः॑
स्वप॑स्यमा॒ना बिभ्र॑ती ज॒राम॑जर उष॑ आऽगाः॑ ॥ ऋतू॑नां पत्नी॑ () प्रथ॑मेयमाऽगा॑दह्ना॑ ने॒त्री ज॑नि॒त्री
प्र॒जाना॑ ॥ एका॑ स॒ती बहु॑धोषो व्युच्छ॑स्यजीर्णा॑ त्वं ज॑रयसि सर्वम॑न्यत् ॥

Pada Paata

ऋतस्य॑ । गर्भः॑ । प्रथ॒मा । व्यूषुषी॑ति वि - ऊषुषी॑ । अपाम् । एका॑ । महि॒मानम् । बिभर्ति॑ ॥
सूर्य॑स्य । एका॑ । चर॑ति । निष्कृ॒तेष्विति॑ निः-कृ॒तेषु॑ । घ॒र्मस्य॑ । एका॑ । सवि॒ता । एका॑म् ।
नीति॑ । यच्छति॑ ॥ या । प्रथ॒मा । व्यौच्छ॑दिति॑ वि - औच्छ॑त् । सा । धेनुः॑ । अभवत् । यमे
॥ सा । नः॑ । पय॑स्वती । धुक्ष्व॑ । उत्तरामुत्तरामित्युत्तरां-उत्तराम् । समा॑म् ॥ शुक्र॑र॒षभेति॑
शुक्र - ऋषभा॑ । नभ॑सा । ज्योति॑षा । एति॑ । अगा॑त् । विश्वरू॑पेति॑ विश्व - रूपा॑ । शब॒लीः
। अ॒ग्निकेतु॑रित्यग्नि - केतुः॑ ॥ समा॑नम् । अर्थ॑म् । स्वप॑स्यमा॒नेति॑ सु-अप॑स्यमा॒ना । बिभ्र॑ती ।
ज॒राम् । अ॒जरे॑ । उषः॑ । एति॑ । अगाः॑ ॥ ऋतू॑नाम् । पत्नी॑ () । प्रथ॑मा । इयम् । एति॑
। अगा॑त् । अह्ना॑म् । ने॒त्री । ज॑नि॒त्री । प्र॒जाना॑मिति॑ प्र - जाना॑म् ॥ एका॑ । स॒ती । बहु॑-

धेति॑ बहु - धा । उ॒षः । वी॑ति । उ॒च्छ॑सि । अजी॑र्णा । त्वम् । ज॒रय॑सि । सर्व॑म् । अ॒न्यत् ॥

26 TS 4.3.12.1

TS 4.3.12.1

Samhita Paata

अ॒ग्रे जा॒तान् प्र॑णु॒दा नः स॒प॒त्नान् प्र॑त्यजा॒ताञ्जा॑तवेदो नुदस्व । अ॒स्मे दी॑दिहि सु॒मना॒ अहे॑डन् तव॑
स्या॑ः शर्म॑न् त्रि॒वरू॑थ उ॒द्भित् ॥ सह॑सा जा॒तान् प्र॑णु॒दानः स॒प॒त्नान् प्र॑त्यजा॒ताञ्जा॑तवेदो नुदस्व ।
अधि॑ नो ब्रूहि सु॒मन॑स्यमा॒नो व॒यः स्या॑म् प्र॑णु॒दा नः स॒प॒त्नान् ॥ च॒तुश्च॑त्वारि॒शः स्तोमो॑ वर्चो॑
द्रवि॑णः षोड॒शः स्तोम॑ ओजो॑ द्रवि॑णं पृथि॒व्याः पुरी॑षम॒स्य- []

Pada Paata

अ॒ग्रे । जा॒तान् । प्रेति॑ । नु॒द । नः । स॒प॒त्नान् । प्रतीति॑ । अजा॑तान् । जा॒तवे॑द इति॑
जात - वेदः । नु॒दस्व ॥ अ॒स्मे इति॑ । दी॑दिहि । सु॒मना॒ इति॑ सु - मनाः । अहे॑डन् ।
तव॑ । स्या॑म् । शर्म॑न् । त्रि॒वरू॑थ इति॑ त्रि॒वरू॑थः । उ॒द्भित्यु॑त् - भित् ॥ सह॑सा ।
जा॒तान् । प्रेति॑ । नु॒द । नः । स॒प॒त्नान् । प्रतीति॑ । अजा॑तान् । जा॒तवे॑द इति॑ जात -
वेदः । नु॒दस्व ॥ अधीति॑ । नः । ब्रूहि॑ । सु॒मन॑स्यमा॒न इति॑ सु - म॒न॑स्यमा॒नः । व॒यम् ।
स्या॑म् । प्रेति॑ । नु॒द । नः । स॒प॒त्नान् ॥ च॒तुश्च॑त्वारि॒श इति॑ चतुः - च॒त्वारि॒शः । स्तोमो॑ः
। वर्चः॑ । द्रवि॑णम् । षोड॒शः । स्तोमो॑ः । ओजः॑ । द्रवि॑णम् । पृथि॒व्याः । पुरी॑षम् । अ॒सि ।

27 TS 4.3.12.2

TS 4.3.12.2

Samhita Paata

-फसो नाम । एव श्छन्दो वरिव श्छन्दः शभू श्छन्दः परिभू श्छन्द आच्छच्छन्दो मन श्छन्दो व्यच श्छन्दः सिन्धु श्छन्दः समुद्रं छन्दः सलिलं छन्दः सँयच्छन्दो वियच्छन्दो बृहच्छन्दो रथन्तरं छन्दो निकाय श्छन्दो विवध श्छन्दो गिर श्छन्दो भ्रज श्छन्दः सृष्टुप् छन्दो ऽनुष्टुप् छन्दः ककुच्छन्दं त्रिककुच्छन्दः काव्यं छन्दो -ऽङ्कुपं छन्दः - []

Pada Paata

अफसः । नाम ॥ एवः । छन्दः । वरिवः । छन्दः । शभूरिति शं - भूः । छन्दः । परिभूरिति परि - भूः । छन्दः । आच्छत् । छन्दः । मनः । छन्दः । व्यचः । छन्दः । सिन्धुः । छन्दः । समुद्रम् । छन्दः । सलिलम् । छन्दः । सँयदिति सं - यत् । छन्दः । वियदिति वि - यत् । छन्दः । बृहत् । छन्दः । रथन्तरमिति रथं - तरम् । छन्दः । निकाय इति नि - कायः । छन्दः । विवध इति वि-वधः । छन्दः । गिरः । छन्दः । भ्रजः । छन्दः । सृष्टुबिति स - स्तुप् । छन्दः । अनुष्टुबित्यनु - स्तुप् । छन्दः । ककुत् । छन्दः । त्रिककुदिति त्रि - ककुत् । छन्दः । काव्यम् । छन्दः । अङ्कुपम् । छन्दः ।

28 TS 4.3.12.3

TS 4.3.12.3

Samhita Paata

प॒दप॑ङ्क्ति॒ श्छन्दो॑ ऽक्षर॑पङ्क्ति॒ श्छन्दो॑ विष्टार॑पङ्क्ति॒ श्छन्दः॑ क्षुरो॑ भृज्वा॒ञ्छन्दः॑ प्र॒च्छच्छन्दः॑ प॒क्ष श्छन्द॑
एव॑ श्छन्दो॑ वरि॑व॒ श्छन्दो॑ वय॑ श्छन्दो॑ वय॑स्कृच्छन्दो॑ विशा॒लं छन्दो॑ विष्प॑र्द्धा श्छन्द॑ श्छदि॑ श्छन्दो॑
दूरो॒हणं॑ छन्द॑स्तुन्द्रं॑ छन्दो॑ ऽङ्काङ्कं॑ छन्दः॑ ॥

Pada Paata

प॒दप॑ङ्क्तिरिति॑ प॒द - प॒ङ्क्तिः॑ । छन्दः॑ । अ॒क्षर॑पङ्क्तिरित्य॒क्षर - प॒ङ्क्तिः॑ । छन्दः॑ । वि॒ष्टार॑पङ्क्तिरिति॑
विष्टार॑ - प॒ङ्क्तिः॑ । छन्दः॑ । क्षुरः॑ । भृज्वान् । छन्दः॑ । प्र॒च्छत् । छन्दः॑ । प॒क्षः॑ । छन्दः॑
। एवंः॑ । छन्दः॑ । वरि॑वः । छन्दः॑ । वयः॑ । छन्दः॑ । वय॑स्कृदिति॑ वयः - कृत् ।
छन्दः॑ । विशा॒लमिति॑ वि - शा॒लम् । छन्दः॑ । विष्प॑र्द्धा इति॑ विः-स्प॒र्द्धाः । छन्दः॑ । छ-
दिः । छन्दः॑ । दूरो॒हणमिति॑ दूः - रो॒हणम् । छन्दः॑ । तुन्द्रम् । छन्दः॑ । अ॒ङ्काङ्कम् । छन्दः॑ ॥

29 TS 4.3.13.1

TS 4.3.13.1

Samhita Paata

अ॒ग्निर्वृ॒त्राणि॑ जङ्घन॑द् द्रवि॒णस्युर्वि॑प॒न्यया॑ । समि॑द्धः शु॒क्र आहु॑तः ॥ त्व॑ सो॒मासि॑ सत्प॑ति॒स्त्व॑

राजो॒त वृ॒त्रहा॑ । त्वं भ॒द्रो अ॒सि क्र॑तुः ॥ भ॒द्रा ते॑ अ॒ग्ने स्व॒नीक॑ स॒दृग्घो॒रस्य॑ स॒तो वि॒षुण॑स्य चारुः
 । न यत् ते शोचिस्तम॑सा वर॑न्त न ध्व॒स्मान॑स्तनुवि॒ रेप॑ आ धुः ॥ भ॒द्रं ते॑ अ॒ग्ने सह॑सिन्ननीकमुपा॒क
 आ रोच॑ते सूर्यस्य ।

Pada Paata

अ॒ग्निः । वृ॒त्राणि॑ । ज॒ङ्घन॑त् । द्रवि॒णस्युः॑ । वि॒प॒न्यये॑ति वि - प॒न्यया॑ ॥ समि॑द्ध इति॒ सम् -
 इ॒द्धः । शु॒क्रः । आहु॑त् इत्या - हु॒तः ॥ त्वम् । सो॒म । अ॒सि । सत्प॑तिरिति॒ सत् - प॒तिः
 । त्वम् । राजा॑ । उ॒त । वृ॒त्रहे॑ति वृ॒त्र - हा ॥ त्वम् । भ॒द्रः । अ॒सि । क्र॑तुः ॥ भ॒द्रा ।
 ते । अ॒ग्ने । स्व॒नीके॑ति सु - अ॒नीक॑ । स॒न्दृगे॑ति सं - दृक् । घो॒रस्य॑ । स॒तः । वि॒षुण॑स्य ।
 चारुः ॥ न । यत् । ते । शोचिः॑ । तम॑सा । वर॑न्त । न । ध्व॒स्मानः॑ । तनु॑वि । रेपः॑ ।
 एति॑ । धुः ॥ भ॒द्रम् । ते । अ॒ग्ने । सह॑सिन् । अ॒नीक॑म् । उ॒पा॒के । एति॑ । रोच॑ते । सूर्य॑स्य ॥

30 TS 4.3.13.2

TS 4.3.13.2

Samhita Paata

रुश॑द्-दृशे द॑दृशे नक्त॒या चि॑दरू॒क्षितं॑ दृश आ रू॒पे अन्नं॑ ॥ सैनाऽनी॑केन सुवि॒दत्रो॑ अ॒स्मे यष्टा॑
 देवाः॑ आय॑जिष्ठः स्व॒स्ति । अद॑ब्धो गो॒पा उ॒त नः॑ पर॒स्पा अ॒ग्ने द्यु॒मदु॑त रेवद् दि॑दीहि ॥ स्व॒स्ति
 नो॑ दि॒वो अ॒ग्ने पृ॒थिव्या॑ वि॒श्वायु॑र्देहि य॒जथा॑य देव । यथ् सी॒महि॑ दि॒विजा॑त् प्रश॑स्तं तद॒स्मासु॑ द्रवि॒णं
 धेहि॑ चि॒त्रं ॥ यथा॑ होत॒र्मनु॑षो - []

Pada Paata

रुशत् । दृशे । दुदृशे । नक्त्या । चित् । अरूक्षितम् । दृशे । एति । रूपे । अन्नम् ॥
 सः । एना । अनीकेन । सुविदत्र इति सु-विदत्रः । अस्मे इति । यष्टा । देवान् । आयंजिष्ठ
 इत्या - यजिष्ठः । स्वस्ति ॥ अदब्धः । गोपा इति गो-पाः । उत । नः । पुरस्पा इति
 परः-पाः । अग्रे । द्युमदिति द्यु - मत् । उत । रेवत् । दिदीहि ॥ स्वस्ति । नः । दिवः ।
 अग्रे । पृथिव्याः । विश्वायुरिति विश्व - आयुः । धेहि । यजथाय । देव ॥ यत् । सीमहि ।
 दिविजातेति दिवि - जात् । प्रशस्तमिति प्र - शस्तम् । तत् । अस्मासु । द्रविणम् । धेहि ।
 चित्रम् ॥ यथा । होतः । मनुषः ।

31 TS 4.3.13.3**TS 4.3.13.3****Samhita Paata**

देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजांसि । एवा नो अद्य समुना समानानु-शन्नं उशतो यक्षि देवान्
 ॥ अग्निमीडे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजं । होतारं रत्नधातमं ॥ वृषां सोम द्युमां अंसि वृषां देव
 वृषव्रतः । वृषा धर्माणि दधिषे ॥ सान्तपना इदं हविर्मरुतस्तज्जुष्टन । युष्माकोती रिशादसः
 ॥ यो नो मर्तो वसवो दुरह्णायुस्तिरः सत्यानि मरुतो - []

Pada Paata

देवतातेति देव - ताता । यज्ञेभिः । सूनो इति । सहस्रः । यजांसि ॥ एवा । नः । अद्य
 । समना । समानान् । उशन्न । अग्ने । उशतः । यक्षि । देवान् ॥ अग्निम् । ईडे ।
 पुरोहितमिति पुरः - हितम् । यज्ञस्य । देवम् । ऋत्विजम् ॥ होतारम् । रत्नधातममिति रत्न
 - धातमम् ॥ वृषा । सोम । द्युमानिति द्युमान् । असि । वृषा । देव । वृषव्रत इति वृष -
 व्रतः ॥ वृषा । धर्माणि । दुधिषे ॥ सान्तपना इति सां - तपनाः । इदम् । हविः । मरुतः
 । तत् । जुजुष्टन् ॥ युष्माकं । ऊती । रिशादस इति रिश - अदसः ॥ यः । नः । मर्तः
 । वसवः । दुरह्णायुरिति दुः - ह्णायुः । तिरः । सत्यानि । मरुतः ।

32 TS 4.3.13.4

TS 4.3.13.4

Samhita Paata

जिघांसात् । द्रुहः पाशं प्रति स मुचीष्ट तपिष्ठेन तपसा हन्तना तं ॥ सँवथ्सरीणां मरुतः स्वर्का
 उरुक्षयाः सगणा मानुषेषु । तैऽस्मत् पाशान् प्र मुञ्चन्त्वहंसः सान्तपना मंदिरा मादयिष्णवः
 ॥ पिप्रीहि देवाः उशतो यविष्ठ विद्वाः ऋतूँरुः ऋतुपते यजेह । ये दैव्यां ऋत्विजस्तेभिरग्ने त्वं
 होतृणामस्यायजिष्ठः ॥ अग्ने यदद्य विशो अद्भ्यस्य होतः पावक - []

Pada Paata

जिघांसात् ॥ द्रुहः । पाशम् । प्रतीति । सः । मुचीष्ट । तपिष्ठेन । तपसा । हन्तन् । तम्

॥ स॒व॒त्स॒रीणा॒ इति॑ सं - व॒त्स॒रीणाः॑ । म॒रुतः॑ । स्व॒र्का इति॑ सु - अ॒र्काः । उ॒रु॒क्षया॒ इत्यु॑रु
- क्षयाः॑ । स॒ग॒णा इति॑ स - ग॒णाः । मा॒नु॒षेषु॑ ॥ ते । अ॒स्मत् । पा॒शान् । प्रेति॑ । मु॒ञ्चन्तु॑
। अ॒श्व॑सः । सा॒न्त॒प॒ना इति॑ सां - त॒प॒नाः । म॒दि॒राः । मा॒द॒यि॒ष्णवः॑ ॥ पि॒प्री॑हि । दे॒वान् ।
उ॒श॒तः । य॒वि॒ष्ठ । वि॒द्वान् । ऋ॒तून् । ऋ॒तु॒प॒त इत्यु॑तु॒प॒ते । य॒ज । इ॒ह ॥ ये । दै॒व्याः ।
ऋ॒त्वि॒जः । तेभिः॑ । अ॒ग्ने । त्वम् । हो॒तृ॒णाम् । अ॒सि । आ॒य॒जि॒ष्ठ इत्या॑ - य॒जि॒ष्ठः ॥ अ॒ग्ने
। यत् । अ॒द्य । वि॒शः । अ॒द्भूर॒स्य । हो॒तः । पा॒व॒क ।

33 TS 4.3.13.5

TS 4.3.13.5

Samhita Paata

शो॒चे वे॒ष्ट्व॑ हि य॒ज्वी॑ । ऋ॒ता य॑जा॒सि म॒हि॒ना वि॑ य॒द्भूर॒ह॒व्या व॑ह य॒वि॒ष्ठ या॑ ते अ॒द्य ॥ अ॒ग्नि॒ना
र॒यि॒म॑श्च॒वत् पो॑ष॒मे॒व दि॒वेदि॑वे । य॒श॒सं वी॒र॒व॑त्त॒मं ॥ ग॒य॒स्फा॒नो अ॒मी॒व॒हा व॑सु॒वित् पु॑ष्टि॒वर्द्ध॑नः ।
सु॒मि॒त्रः सो॑म नो भव ॥ गृ॒ह॒मे॒धासु॑ आ ग॑तु॒ मरु॑तो॒ माऽप॑ भू॒तन॑ । प्र॒मु॒ञ्चन्तो॑ नो अ॒श्व॑सः ॥
पूर्वा॑भि॒रु॒हि द॑दा॒शि॒म श॒र॒द्धि॑र्मरुतो॒ व॒यं । म॒हो॒भि॒ []

Pada Paata

शो॒चे । वेः । त्वम् । हि । य॒ज्वी॑ ॥ ऋ॒ता । य॒जा॒सि । म॒हि॒ना । वी॒ति॑ । यत् । भूः ।
ह॒व्या । व॒ह । य॒वि॒ष्ठ । या॑ । ते । अ॒द्य ॥ अ॒ग्नि॒ना । र॒यि॒म् । अ॒श्च॒वत् । पो॑ष॒म् । ए॒व ।
दि॒वेदि॑व॒ इति॑ दि॒वे - दि॒वे ॥ य॒श॒स॑म् । वी॒र॒व॑त्त॒ममि॑ति॒ वी॒र॒व॑त् - त॒मम् ॥ ग॒य॒स्फा॒न इति॑ ग॒य

- स्फानः । अमीवहेत्यमीव - हा । वसुविदिति वसु - वित् । पुष्टिवर्धन इति पुष्टि - वर्धनः ॥
 सुमित्र इति सु - मित्रः । सोम । नः । भव ॥ गृहमेधास इति गृह - मेधासः । एति । गत
 । मरुतः । मा । अपेति । भूतन ॥ प्रमुञ्चन्त इति प्र - मुञ्चन्तः । नः । अश्वंसः ॥ पूर्वी-
 भिः । हि । ददाशिम । शरद्धिरिति शरत् - भिः । मरुतः । वयम् ॥ महोभिरिति महः - भिः ।

34 TS 4.3.13.6

TS 4.3.13.6

Samhita Paata

-श्चरुषणीनां ॥ प्रबुद्धिया ईरते वो महाशंसि प्रणामानि प्रयज्यवस्तिरद्धं । सहस्रियं दम्यं भागमेतं
 गृहमेधीयं मरुतो जुषद्धं ॥ उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोरं हविष्मंती घृताची । उप
 स्वैनमरमंतिर्वसूयुः ॥ इमो अग्ने वीततमानि हव्या ऽजंसो वक्षि देवतातिमच्छं । प्रति न ईश
 सुरभीणि वियन्तु ॥ क्रीडं वः शर्द्धो मारुतमनर्वाणश् रथेशुभं ।

Pada Paata

चरुषणीनाम् ॥ प्रेति । बुद्धिया । ईरते । वः । महाशंसि । प्रेति । नामानि । प्रयज्यव
 इति प्र - यज्यवः । तिरद्धम् ॥ सहस्रियम् । दम्यम् । भागम् । एतम् । गृहमेधीयमिति
 गृह - मेधीयम् । मरुतः । जुषद्धम् ॥ उपेति । यम् । एति । युवतिः । सुदक्षमिति
 सु-दक्षम् । दोषा । वस्तोः । हविष्मंती । घृताची ॥ उपेति । स्व । एनम् । अरमंतिः
 । वसूयुरिति वसू - युः ॥ इमो इति । अग्ने । वीततमानीति वीत - तमानि । हव्या ।

अजं॑स्रः । व॒क्षि । दे॒वता॑ति॒मिति॑ दे॒व - ता॒तिम् । अ॒च्छ ॥ प्र॒तीति॑ । नः । ई॒म् । सु॒रभी॑-
णि । वि॒यन्तु ॥ क्री॒डम् । वः । श॒र्द्धः । मा॒रु॑तम् । अ॒न॒र्वाण॑म् । र॒थेशु॑भ॒मिति॑ र॒थे - शु॑भम् ॥

35 TS 4.3.13.7

TS 4.3.13.7

Samhita Paata

क॒ण्वा॑ अ॒भि प्र गा॑यत ॥ अ॒त्यासो॑ न ये म॒रुतः॑ स्व॒ञ्चो यक्ष॑दृशो न शु॒भय॑न्त॒ मर्याः॑ । ते ह॒र्म्ये॑ष्ठाः
शि॒शवो॑ न शु॒भ्रा व॒त्सासो॑ न प्र॒क्री॒डिनः॑ प॒यो॒धाः ॥ प्रै॒षाम॑ज्मेषु वि॒थुरे॑वं रेज॒ते भूमि॑र्या॒मेषु॑ यद्धं
यु॒ञ्जते॑ शु॒भे । ते क्री॒डयो॑ धु॒नयो॑ भ्राज॑दृष्टयः स्व॒यं म॑हि॒त्वं प॑नयन्त॒ धूत॑यः ॥ उ॒प॒ह्वरे॑षु यदचि॑द्धं
य॒यि॑ँ व॒य इ॒व म॒रुतः॑ केन॑ - []

Pada Paata

क॒ण्वाः॑ । अ॒भि । प्रे॒ति । गा॒य॒त ॥ अ॒त्यासः॑ । न । ये । म॒रुतः॑ । स्व॒ञ्चः । य॒क्षदृ॑श इति॑
यक्ष - दृशः । न । शु॒भय॑न्त । म॒र्याः॑ ॥ ते । ह॒र्म्ये॑ष्ठा इति॑ ह॒र्म्ये॑-स्थाः । शि॒शवः॑ । न । शु॒भ्राः
। व॒त्सासः॑ । न । प्र॒क्री॒डि॒न इति॑ प्र - क्री॒डिनः॑ । प॒यो॒धा इति॑ प॒यः - धाः ॥ प्रे॒ति । ए॒षाम् ।
अ॒ज्मेषु॑ । वि॒थुरा । इ॒व । रे॒ज॒ते । भूमिः॑ । या॒मेषु॑ । यत् । ह॒ । यु॒ञ्जते॑ । शु॒भे ॥ ते । क्री॒डयः॑
। धु॒नयः॑ । भ्राज॑दृष्टय इति॑ भ्राज॑त् - ऋ॒ष्टयः॑ । स्व॒यम् । म॑हि॒त्वमिति॑ म॒हि - त्वम् । प॑न॒यन्त॒
। धूत॑यः ॥ उ॒प॒ह्वरे॑ष्वित्यु॒प॒ह्वरे॑षु । यत् । अचि॑द्धम् । य॒यिम् । व॒यः । इ॒व । म॒रुतः॑ । केन॑ ।

36 TS 4.3.13.8

TS 4.3.13.8

Samhita Paata

चित् प॒था । श्रोत॑न्ति॒ कोशा॑ उप॑ वो रथे॑ष्वा घृतमु॑क्षता॒ मधु॑वर्णमर्च॑ते ॥ अ॒ग्निम॑ग्निः॒ हवी॑मभिः
सदा॑ हवन्त॒ वि॒स्पति॑ । ह॒व्यवा॑हं पुरु॒प्रियं ॥ त॑ हि शश्व॑न्त॒ ईड॑ते सु॒चा दे॒वं घृ॑तश्चुता॑ । अ॒ग्निः
ह॒व्याय॑ वोढ॑वे ॥ इन्द्रा॑ग्नी रोच॒ना दि॒वः > 1, शथ॑द्वृत्र > 2, मिन्द्र॑वो वि॒श्वत॑स्परी > 3, न्द्रं नरो
> 4, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वावृ॒धानो > 5, वि॒श्वक॑र्मन्. ह॒विषा॑ वर्ध॑नेन > 6 ॥

Pada Paata

चित् । प॒था ॥ श्रोत॑न्ति । कोशाः । उपेति॑ । वः । रथे॑षु । एति॑ । घृ॒तम् । उ॒क्षत् ।
मधु॑वर्णमिति॒ मधु॑ - वर्ण॒म् । अर्च॑ते ॥ अ॒ग्निम॑ग्निमित्य॒ग्निम् - अ॒ग्निम् । हवी॑मभिरिति॒ हवी॑म -
भिः । सदा॑ । ह॒वन्त॒ । वि॒स्पति॑म् ॥ ह॒व्यवा॑हमिति॒ हव्य॑ - वाह॑म् । पुरु॒प्रियमिति॒ पुरु॑ - प्रिय॒म्
॥ तम् । हि । शश्व॑न्तः । ईड॑ते । सु॒चा । दे॒वम् । घृ॑तश्चुतेति॒ घृत॑ - शु॒ता ॥ अ॒ग्निम् ।
ह॒व्याय॑ । वोढ॑वे ॥ इन्द्रा॑ग्नी इतीन्द्र॑ - अ॒ग्नी । रोच॒ना । दि॒वः । शथ॑त् । वृ॒त्रम् । इन्द्र॑म् ।
वः । वि॒श्वतः॑ । परीति॑ । इन्द्र॑म् । नरः॑ । वि॒श्वक॑र्मन्निति॒ विश्व॑ - क॒र्मन् । ह॒विषा॑ । वावृ॒धानः
। वि॒श्वक॑र्मन्निति॒ विश्व॑ - क॒र्मन् । ह॒विषा॑ । व॒र्धने॑न ॥